

dagen den 26. avreiste med jernbanen til Støren og derpå til vogns over Røros gjennom Østerdalen til Kristiania. Her holdt kongen og dronningen sitt høitidelige inntog og deltok i en rekke festligheter.

Olav Tryvesøns gate.

Vi har av forannevnte optegnelser sett at det reisende publikum som kom til byen med kystskibene gikk iland på Langbrua i Sanden og havnet således i Vestbyen.

Disse som kom med jekter og båter landet på Baklandet og de trafikanter som reiste til byen med Størenbanen gikk av på stasjonen, som lå i den øverste ende av Prinsens gate.

Trafikkforholdet var med andre ord ordnet således at de tilreisende blev ledet inn i byens utkanter.

Da stadsingeniør Dahls havneanlegg var ferdig, blev byens trafikkforhold helt omskapt.

I 1881 blev Meråkerbanen åpnet og kjørte straks inn på hovedstasjonen, som var bygget midt i det nye havneanlegg. I 1884 blev Rørosbanen også ført frem til denne stasjon og fra nu av kom de reisende fra begge nevnte baner over den nybyggede Meråkerbro og direkte inn i byens centrum.

Flere av de lokale dampskib fikk liggeplass i indre kanalhavn, og de tilreisende som kom fra fjordene blev derved også ledet over samme bro til centrum.

Kystskibene og en del av lokalskibene la til ved Bratørkaien og disses passasjerer kom over Bartørbroen og videre inn i centrum.

I 1886 blev Nybroen fra Koernalmenningen på Baklandet over elven til Mustalmenningen i byen tatt i bruk.

Ingeniør H. G. Jürgens

(1855—1927).

I 1886 vedtok Trondhjems mekaniske Verkstedets generalforsamling en meget viktig beslutning, nemlig å flytte sine bedrifter fra Øvre Baklandet til Rosenborgfjæren.

De påfølgende år besluttet Verkstedets direksjon å ansette ny

ingeniør med moderne teknisk utdannelse til å grunnlegge og lede opførelsen av det nye verksted.

Til denne stilling blev ansatt ingeniør H. G. Jürgens, som tiltrådte i februar 1888. Han var født i Egersund i 1855 og hadde fått praktisk utdannelse ved 6 års opphold i Frankrike.

Trondhjems mekaniske verksteds store anlegg blev opført under ingeniør Jürgens' ledelse i årene 1890—1894.

Han var bestyrer — senere administrerende direktør ved Verkstedet i 14½ år. Jürgens opsa sin stilling i 1902 — startet privat bedrift og praktiserte i en rekke år som teknisk konsulent for selskaper og industrielle bedrifter.

Man merket en travel virksomhet ved det nye verksted — det ene nye dampskib efter det annet gikk på vannet og arbeidsstokken vokste til 500—600 mann. Alle disse arbeidere og deres familier måtte ha hus — og nu vokste bydelen Rosenborg op med amerikansk hurtighet.

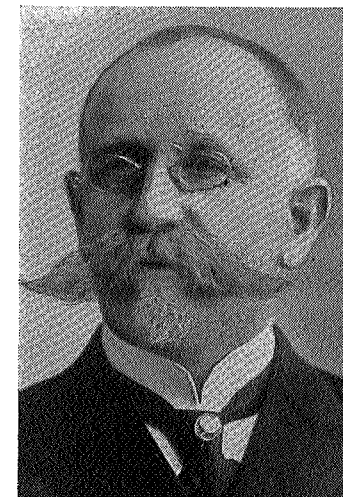
Innbyggerantallet på Rosenborg økedes hurtig til 7000—8000 og folkestrømmen fra denne nye bydel førtes nu over Nybroen inn i Olav Trygvesøns gate som blev Trondhjems city.

I fjerde kapitel under nordlandshandlernes personalia, stiftet vi en smule bekjentskap med de ledende kjøbmenn, som i den første halvdel av det forrige århundre residerte i Strandgaten.

Nu skal vi påbegynne en serie visitter i de gamle hus som i de tre siste menneskealdre har satt sitt preg på handelstrafikken i byens centrum.

I gamle dager drev handelsmennene som før nevnt assortert handel, men i 50—60-årene begynte kjøbmennene i Olav Trygvesøns gate å drive spesialforretninger i manufaktur og efter hvert fulgte også de andre brancher efter.

I begynnelsen av 90-årene saget Julius Tharum ut grindverkvinduene i sin gård Strandgaten 21 og satte inn speilglassruter.

Ingeniør H. G. Jürgens
1855—1927.

Derved begynte den moderne tid og byens butikkstrøk blev fort forandret.

Alle kjøbmenn i byens hovedgater fortsatte i Tharums spor og man kunde se store flokker av tømmermenn fra Digre og Kunig gikk fra gård til gård og brutalt saget de gamle tømmervegger ut. Glassmestrene Siem og Riis fulgte efter og satte inn speilglassruter, som stadig blev større og større og konkurransen på dette område kulminerte med de store ruter som i 90-årene blev innsatt i Karl Kvenilds gård (nu Math. Larssen, O. Trygvesøns gt. 34).

Konsul Rasmus Flor Kjeldsberg.

(1828—1897)

var gjennom 40 år en av byens ledende menn.

Født i Kristiansund N. 1828, sønn av apoteker Kjeldsberg, samme sted. Blev efter konfirmasjonen ansatt i firmaet Chr. Thaulow og fikk der sin praktiske utdannelse.

Startet i 1856 egen forretning i Olav Trygvesøns gate 15, hvor firmaet R. Kjeldsberg nu har hatt sine forretningslokaler i ca. 80 år.

Konsul R. Kjeldsberg deltok i byens kommunale liv i ca. 10 år. Han var en meget benyttet mann i Trondhjems forretningsliv og betrodd mange tillidshverv. Medlem av direksjonen i Det Nordenfjeldske Dampskibsselskap og Trondhjems Sparebank. Direktør ved Norges Banks hovedsete. Utnevnt til britisk konsul i 1875. Blev i 1895 utnevnt til ridder av St. Olavsordenen for almenntilgjort virksomhet.

Firmaet Kjeldsberg har i en menneskealder vært innehatt av grunnleggerens sønn konsul Francis Kjeldsberg. Sistnevntes sønn K. R. Kjeldsberg har i de senere år vært firmaets hovedchef.

Kjøbmann Julius Tharum.

(1828—1911).

Født i Borre, Jarlsberg, i 1828. Efter en del års ansettelse i et Oslofirma, startet han i 1858 manufakturforretning i Trondhjem. Han eiet gård nr. 21 i Olav Trygvesøns gate, og var den første

handelsmann i Trondhjem som innsatte speilglassruter i sine butikkvinduer.

Julius Tharum var kaptein i borgerbevebningen og en del år medlem av Spareskillingsbankens direksjon.

Han døde 9. november 1911 — 83 år gammel.

Kjøbmann Poul H. Poulsson.

(1837—1895).

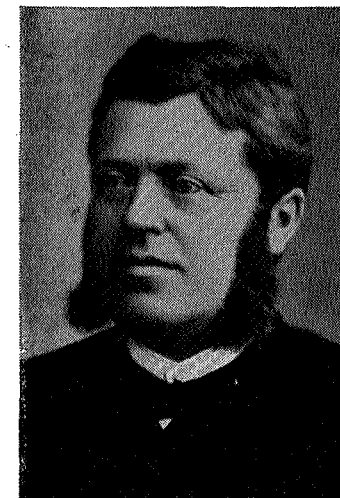
Født i Drammen 1837. Kom i 50-årene til Trondhjem og fikk plass som handelsbetjent i Julius Tharums forretning. Efter 10 års tjeneste i nevnte firma, startet han i 1867 egen forretning i gård nr. 24 i Olav Trygvesøns gate.

Han er omtalt som en pliktopfylende, æret og aktet mann, der ofte utstrakte en hjelpende hånd til andre.

Gift med Carstine Falstrøm.

Poulsson døde 11. desember 1895.

Firmaet Poulsson som nu har vært drevet i 68 år i samme gård, innehas av grunnleggerens sønn kjøbmann Henrik Poulsson.

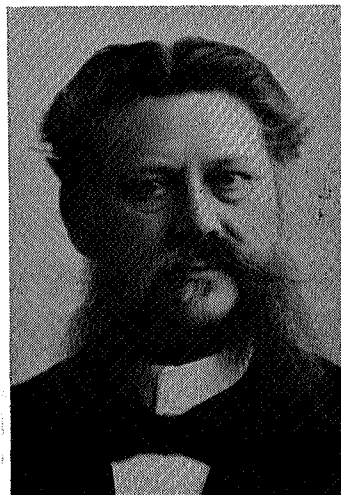

Kjøbmann Poul H. Poulsson
1837—1895.

A. Dahl & Co.

Dette sterkt befestede handelshus i Olav Trygvesøns gate 16 er så kjent i by og på land, at det er unødvendig å komme inn på mange detaljer.

Firmaets stifter, grosserer A. Dahl (1845—1908), blev født på Røros i 1845 og kom som ungt menneske til kjøbmann A. M. Fahlstrøm, Røros, hvor han var i 8 år. Reiste derfra til Trondhjem og fikk ansettelse i firmaet H. T. Jenssen, hvis hovedforretning var handel med kolonial og manufaktur.

Grosserer A. Dahl
1845—1908.

Nevnte firma drev også nordlandshandel og utrustet jekter med varer, som blev solgt til handelsmenn eller omsatt på de forskjellige nordlandske og trønderske markeder.

Denne gren av firmaets bedrift blev ledet av A. Dahl, som under sine mange reiser fikk erfaring og kjennskap til omsetningsforholdene i Nordland.

I kong Oscar II's kroningsår, 1873, etablerte A. Dahl sig som kjøbmann i Trondhjem og dermed var huset A. Dahl & Co. grunnlagt.

Gjennom 35 år arbeidet grosserer A. Dahl op sitt firma til et av byens ledende i manufakturbranchen.

I 1910 blev grunnleggerens sønner, grosserer Joh. P. Dahl, født i 1877, og grosserer Karl Dahl, født i 1881, firmaets innehavere, begge utdannet ved flere års opphold i forskjellige europeiske land.

Grosserer Joh. P. Dahl sier selv i et kildekrift:

«Intet firma kan opnå suksess uten grundig arbeide og utholdende aldri sviktende arbeidsydelse. Handel er ikke spekulasjon, men kold beregning med korrekte handlinger, bygget på erfaring.

Et firmas ledelse skal ha overblikk og kombinasjonsevne, og dets handlinger må støttes på gjensidig tillid mellem ledelsen, leverandører og kunder.

En velordnet, organisert bedrift er en streng herre, som krever chefenes og personalets hele aktpågivenhet og interesse».

Efter dette valgsprog har brødrene Dahl drevet sin forretning gjennom 25 år og resultatet har heller ikke uteblitt.

Firmaet har vokset op til det betydeligste handelshus i sin branche nordenfjells og arbeider med en egen kapital på et par millioner kroner.

Innen forretningsverdenen har det alltid vært således at de forskjellige perioder har hatt enkelte menn, som har satt sitt eget preg på en kjøpstads pulserende liv.

Grosserer Joh. P. Dahl er en av Trondhjems ledende menn av idag og til tross for tidenes negative forhold har A. Dahl & Co.

også i de siste årene foretatt store utvidelser av sine forskjellige avdelinger.

Man har til stadighet vært vidne til at firmaet har lagt nye eiendommer til sitt kompleks, således innkjøptes gårder i 1913 — 1919 — 1923 — 1929 — 1932, — kompleksets samlede areal utgjør 2319 m² og varelokalene optar en gulvflate på 4170 m². Den samlede verditakst er kr. 1,086,500.00.

Ved siden av handelsforretningene har firmaet flere industrielle bedrifter, hvor der spesielt fabrikeres artikler som hører hjemme i manufakturbranchen.

Firmaet beskjeftiger 125 funksjonærer og arbeidere.

Ved engros-avdelingen er ansatt 5 faste handelsreisende.

Chefene i A. Dahl & Co. støtter ofte filantropiske, kulturelle og kunstneriske formål, men alt skjer i stillhet bak kulissene.

I 1933 blev grosserer Joh. P. Dahl tildelt kongens fortjenstmedalje i gull.

Grosserer M. Madsen.

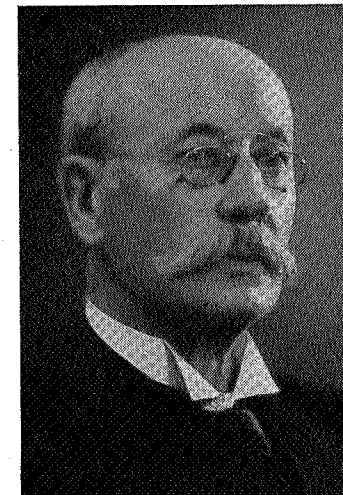
(1850—1931).

Kjøbmann i Trondhjem i 56 år og gjennom lang tid en av byens ledende menn.

Født på Tønset 12. juli 1850, utdannet som Lærer, men han hadde en brennende interesse for merkantil virksomhet og reiste av den grunn i 1873 til Trondhjem, hvor han fikk ansettelse som handelsbetjent.

Etablerte sig som kjøbmann i 1875 og drev op en betydelig forretning i kolonial en gros.

Konsul Anton Jenssen som også var født i 1850, uttalte i en viss forbindelse, at alle menn som var født i dette år er noen intense arbeidsmennesker. Denne uttalelse passer også fortreffelig på M. Madsen, som var en særdeles arbeids-

Grosserer M. Madsen
1850—1931.

som mann. M. Madsen var i flere perioder medlem av Trondhjems bystyre, medlem av Handelsforeningens direksjon. I 20 år medlem av Trondhjems Handelsbanks direksjon, suppleant i Norges Banks bestyrelse, medlem av Trondhjems Sparebanks forstanderskap.

M. Madsens svigersønn, ingeniør Einar Aaen, er nu chef og innehaver av handelshuset M. Madsen.

Generalkonsul Adolf Ferdinan Øien

1849—1918).

Det hender en og annen sjelden gang at det fødes mennesker til verden med evner og egenskaper som makter å bygge op monumentale verdier, der ofte kommer fremtidens slekter til velsignelse.

En sådan byggmester var Adolf Øien, som planmessig — år etter år arbeidet på å skape sitt store byggverk, hvorav kommende generasjoner vil øse visdom, kunnskap og livsglede.

Adolf Øien var født i Trondhjem 9. oktober 1848. Hans foreldre var kjøbmann Jacob Ferdinan Bilstrøm Øien og hustru Anna Marie Christine Stuberg.

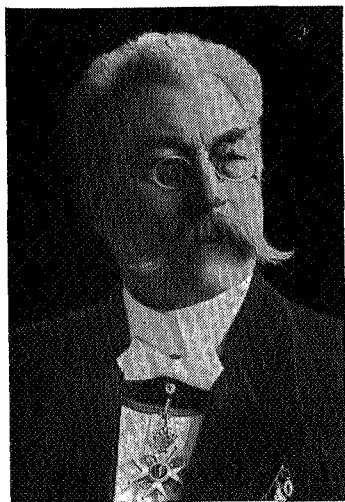
I 1876 — 27 år gammel — startet han kjøbmansforretning i Trondhjem (firma Øien & Wahl) og drev samme til sin død i 1918.

Som forretningsmann var Adolf Øien et geni og han forstod å utnytte opgangsperiodens gode tider og skapte et resultat, som er rekord i byens handelshistorie.

Han begynte uten egen kapital og av byens skatteligninger sees, at hans firma i de første årene var lignet etter en formue av 7000—8000 kroner.

Ved sin død eiet Adolf Øien en formue på omkring 7 mill. kroner.

Han inntok en førerstilling i byens forretningsliv og var hovedaktionær og direktør i en rekke større aktieselskaper.

Generalkonsul
Adolf Ferdinan Øien
1849—1918.

I nittiårene kjøpte han Helge-Rein-By bruk ved Steinkjer og som hovedaktionær og etter hans initiativ blev det startet tresliperier, sagbruk og møllebruk på nevnte eiendommer.

Likeledes var han med og startet Trondhjems Trådspikerfabrik, Ilens Smelteverk, Det Selmerske Rederi og en rekke andre bedrifter. Ilens Dampsæpefabrik eiet han alene.

I 1912 blev Adolf Øien utnevnt til svensk konsul og i 1918 fremmet til generalkonsul. Han var kommandør av St. Olavsordenen, ridder av Danebrog og officer i det Franske Academi.

Generalkonsul Adolf Øiens og hustrus stiftelser.

I 1882 blev Adolf Øien gift med Karen Emilie Evensen, født 8. november 1851, datter av kjøbmann Jens Evensen og hustru Marit født Hofstad.

Den 15. mai 1918 underskrev Adolf Øien og frue sitt testamente, hvorved de skjenket bort sin store formue til legater og stiftelser.

Det ser nesten ut som om forsynet hadde påskyndet ekteparet Øien til å beskikke sitt bo. Ca. 3 måneder etter testamentets underskrift (11. august 1918) døde fru Øien og 3 måneder etter fruens død (19. november 1918) avgikk generalkonsul Øien også ved døden.

Adolf Øien reiste meget i utlandet — hadde et vidt utsyn og så stort på tingene.

Når man satte sig i spissen for en eller annen oppgave så skulde det alltid skapes noe som det stod glans av. Hans livssyn har også fått innflydelse på testamentets innhold og det ligger noe storstilet i alle bestemmelser.

Adolf Øiens donasjoner er opdelt i flere forskjellige fond, som skal forøkes ved renteoplegg, og når disse har nådd de bestemte beløp, skal samme anvendes til en hel rekke forskjellige institusjoner og filantropiske stiftelser.

1. Generalkonsul Adolf Øiens kapitalfond kr. 1,500,000.00. Skal forøkes ved renteoplegg til kr. 8,500,000.00.
2. Trondhjems Stipendiefond kr. 200,000.00 — skal forøkes til kr. 500,000.00.
3. Generalkonsul Adolf Øiens Donasjonsfond kr. 750,000.00 skal forøkes til kr. 5,000,000.00 og videre forøkes med en femtedel av innvunne renter til fondet er nådd 6 millioner kroner.

4. Kr. 50,000.00 til sjømannshjem og leseværelse i byen. Skal forøkes til kr. 100,000.00.
5. Broder Generalkonsul Adolf Øiens gave kr. 50,000.00 — skal forøkes til kr. 100,000.00. Rentene av denne gave skal anvendes til drift av et oprettendes aldershjem for eldre tren-
gende frimurere og deres hustruer.
6. Karen og Adolf Øiens Aldershjem kr. 1,500,000.00, skal forøkes til kr. 4,500,000.00 og videre forøkes med en fjerdedel av innkomne renter til fondet er kommet op til kr. 6,500,000.00.
7. Til opprettelse av Nordenfjeldske Handelshøiskole i Trondhjem kr. 750,000.00, skal forøkes til kr. 2,000,000.00.

Adolf Øiens forskjellige fond og donasjoner skal stilles til disposisjon for mange formål, og vi skal først se litt på hvad han har bestemt til beste for ungdommens utdannelse og for å hjelpe unge menn i Trondhjem til solide livsstillinger, egne forretninger og bedrifter m. m.

Adolf Øiens studenterhjem.

Under de forskjellige bestemmelser om hvad rentene av Donasjonsfondet skal anvendes til, anfører Øien «at det først og fremst skal opprettes et studenterhjem for ubemidlede elever ved Den Nordenfjeldske Handelshøiskole».

Efter at elevene har gjennomgått nevnte skole, kan samme få stipendium av Øiens stipendiefond for å utdanne sig i utlandet.

Når de unge Trondhjemssønner kommer hjem efter endt utenlandsophold har Adolf Øien også generøst sørget for å gi dem en chance.

Han anfører følgende i testamentet vedkommende Kapitalfondets oppgaver: «De av kapitalen til disposisjon blivende renter anvendes som lån for derved å få satt igang handel, skipsrederi eller industrielle bedrifter i Trondhjem. Lånene, hvorfor svares en lav rente ydes til unge hederlige og dyktige menn, som har gjennomgått Den Nordenfjeldske Handelshøiskole eller den Tekniske Høiskole i Trondhjem» osv.

Renteinntektene av Øiens kapitalfond skal som allerede nevnt delvis anvendes til lån for å skape nye bedrifter i Trondhjem, men han nevner også at rentene av nevnte fond kan overføres til Donasjonsfondet og således brukes til filantropiske formål.

Generalkonsul Adolf Øiens Donasjonsfond.

Det skal være dette fonds oppgave å utøve velgjørenhet, opprette filantropiske stiftelser og finansiere kulturelle interesser m. v.

Når fondet har nådd det bestemte beløp, får samme en årlig renteinntekt av ca. kr. 250,000.00 og når dertil kommer de beløp som eventuelt blir overført fra Kapitalfondet, vil Donasjonsfondet få en årsinntekt av ca. 3 a 4 hundre tusen kroner.

Tre årsinntekter ad gangen av dette fond (ca. 1 million kroner) skal, sier Adolf Øien i sitt testamente, brukes til opprettelse og drift av almenntilgode, kulturelle og religiøse institusjoner.

Han anfører videre: «Som institusjoner hvortil beløpene kan anvendes til, nevnes: Først og fremst Studenterhjem for ubemidlede elever ved Den Nordenfjeldske Handelshøiskole. Videre til Røde Kors og Sanitetsklubben hver for sig.

Aldershjem for trengende handelsmenn og deres hustruer.

Aldershjem for Rødekorssøstre.

Aldershjem for sanitetssøstre.

Hjem for etterlatte trengende barn av 10de provins' frimurere. Til Aldershjemmet for den underordnede kvinnelige handelsstand.

Barnekrybbe for øst- og vestbyen.

Bidrag til Kunstindustrimuseet, Kunstforeningen, Videnskaps-selskapet.

Til svensk kirke med forsamlingslokale.

Til Aldershjemmet for sjømenn og disses trengende etterlatte. Småkirker, Opera.

Norges Tekniske Høiskole.

Aldershjem for den underordnede mannlige handelsstand.

Aldershjem for lærerinner, lærere og andre bestillingsmenn som er kommet ut av stilling.

Til Aldershjemmet for trengende håndverkere og deres etterlatte.

Til krefthospital, bedehus, tuberkuloseanstalt, parker og andre utsmykninger av Trondhjems by. Idrettsplass m. m.

Karen og Adolf Øiens Aldershjem på Midtsand.

Kapitalfondet til dette hjem skal være kr. 4,500,000.00. Fortrinsberettiget til å nyde godt av hjemmet er Adolf Øiens og fruens familie, som nedstammer fra testatorenes søskende.

Dessuten skal i hjemmet optas ubemidlede ugifte kvinnelige etterlatte (også enker) efter forretningsmenn av den bedre klasse og efter academici, som har hatt en god stilling. De som er født i Trondhjem eller andre som i lengere tid har bodd i Trondhjem er fortrinnsberettiget. (Dannede menn kan også optas i hjemmet).

Dette aldershjem skal være særdeles verdig og vakkert utstyrt.

Adolf Øien eiet gården Midtsand og samme skal også med tiden tilfalle Aldershjemmet.

På Midtsand grunn skal Aldershjemmet bygges og det anføres i testamentet at kr. 1,000,000.00 eller mere kan brukes til bygnin-
genes opførelse.

Over inngangsdøren på Aldershjemmet skal settes:

Salve — Pax — Nulla Calumniano.

(Velkommen — Fred — ingen uenighet).

Det skal også opføres et vakkert kapell (kirke) med tårn og klokker og med parkanlegg omkring, noe nedenfor den nuværende vei til Midtsand stasjon og omtrent rett op for Tangen plass.

Generalkonsul Adolf Øien og frues kister står nedsatt i en muret gravhvelvning på Malvik kirkegård, og det er formentlig forutsetningen at kistene skal flyttes ned til kapellkirken på Midtsand i et dertil innrettet gravkapell.

Det er nevnt i testamentet at Aldershjemmet på Midtsand hvis mulig bør bygges så tidlig at samme kan åpnes til drift på 100-årsdagen efter Adolf Øiens fødsel — nemlig den 9. oktober 1949.

I 1965 — altså når 30 år er hengått skal de forskjellige fond ha nådd de i testamentet bestemte beløp og samme år vil Adolf Øiens samtlige donasjoner og stiftelser eie en kapitalformue på

20 millioner kroner.

Kapitalfondet og Donasjonsfondet vil eie 13 millioner kroner, og regner man 4 procent renter av denne kapital kommer nevnte fond op i en fast årsinntekt av ca. kr. 520,000.00.

Disse tall gir oss et lite innblikk i hvilken betydning Adolf Øiens donasjoner kommer til å få i Trondhjems by. Nevnte to fond kan altså hvert år avstå en halv million kroner til opprettelse av bedrifter — aldershjem og kulturelle institusjoner.

Adolf Øien var lenge før han skrev sitt siste testamente bestemt på å skjenke sin formue til gagn for Trondhjems by og Trondhjems befolkning, og når dette skulde komme til virkelighet, så vilde han skape noe stort, noe monumentalt, som det skal stå glans av. Adolf Øien var slik innstillet.

Tider vil komme at takknemlige generasjoner vil prise Adolf Øiens minne — og reise hans monument i Trondhjems by.

Emil Grønning.

(1853—1932)

var også en av Trondhjems menn, som i 55 år utfoldet en stor virksomhet, nedla meget arbeide og skapte ved sin betydelige omsetning liv og trafikk på byens havneområde. Han var sønn av hospitalsforstander Grønning og født i Trondhjem den 17. juli 1853.

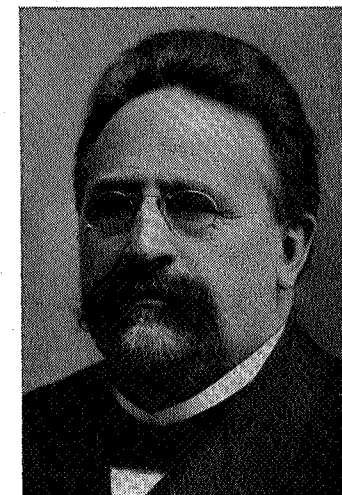
Grønning grunnla i 1877 handels-
huset Emil Grønning, som begynte sin virksomhet i gård nr. 43, Olav Trygvesøns gate.

Han kjøpte i nittiårene J. C. Neergårds store eiendommer — to gårder og to brygger — Olav Trygvesøns gate nr. 46 og 48, og flyttet sin forretning dertil.

Emil Grønning var også inter-
sert i mange aktieselskaper og medlem av flere direksjoner.

Av disse kan nevnes Trondhjems Trådspikerfabrik, Hommelviks Verft og Støperi, Nidaros Metalvarefabrik, Røros Kobberverk, Det Selterske Rederi m. fl. Deltok også i det kommunale liv. Medlem av skolestyret, kirketilsynet, overformynderi og i 22 år bestyrer i Norges Banks avdeling i Trondhjem. Emil Grønning var en sympatisk og behagelig mann. Han døde 15. november 1932.

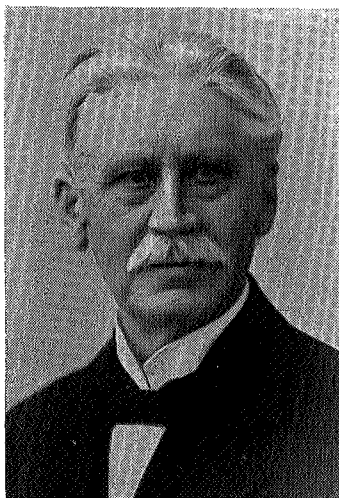
Disponent Leif Grønning, grunnleggerens sønn — er nu chef for Emil Grønning A/S.

Grosserer Emil Grønning
1853—1932.

Kjøbmann Ole Dahl.

(1852—1931).

Kjøbmann Ole Dahl
1852—1931.

Han var en yngre bror av forannevnte grosserer A. Dahl.

Født på Røros 1852. Begynte sin løpebane i syttenårsalderen i firmaet Joh. D. F. Lyng.

I 1876 fikk han ansettelse som reisende hos A. Dahl & Co. og arbeidet i dette firma i 14 år.

Han kjøpte i 1889 Løvseths gård på hjørnet av Strandgaten og Nordregate og startet i samme eiendom det velkjente Trondhjemsfirma Ole Dahl. Ti år senere kjøpte han nabo-eiendommen — Wernesgården og utvidet videre sin forretning.

I 41 år deltok Ole Dahl personlig ved disken i sin store butikk.

To av byens forretningsmenn kom tilfeldigvis i en samtale om Ole Dahl. Den ene uttalte om ham: «Han er en ualmindelig flink selger». Den annen sa: «Han er ennu flinkere kjøper». Begge hadde rett, han kunde både kjøpe og selge.

Ole Dahl var en mann med et lyst humør, vinnende, elskverdig og hans tallrike kundekrets betraktet ham som den snilde onkel i byen. Han utfoldet megen godgjørenhet i det stille og mange hadde meget å takke ham for.

Han døde den 22. mars 1931 — 79 år gammel.

Ole Dahl var ugift og overlot forretningen med tilhørende eiendommer til sin brorsønn, kjøbmann Olaf Dahl, født 1886. Han er grosserer A. Dahls yngste sønn og begynte som ung mann sin karriere i onkelens forretning.

Ole Dahls donasjoner:

Som allerede nevnt var Ole Dahl en godgjørende mann og han har også skjenket bort store beløp til forskjellige formål:

1. Til trengende på Røros	kr. 30,000.00
2. Til utdanning for Røros' ungdom	« 30,000.00
3. Til innkjøp av klær og sko til fattige barn i Røros «	10,000.00
4. Til Sanitetsforeningen, Røros	« 10,000.00
5. Til vordende Røros Sykehus	« 10,000.00
6. Til Røros skolebarn, til premier for flittige elever	« 3,000.00
7. Til Trondhjems Handelsstands Understøttelseskasse	« 20,000.00
8. Til Trondhjems Kvinnelige Handelsstands Understøttelseskasse	« 5,000.00
9. Til «Sildråpen»	« 1,000.00
10. Til fattige barns ferieophold	« 3,000.00
11. Til døve i Trondhjem	« 5,000.00
12. Til vanføre i Trondhjem og Røros	« 10,000.00
13. Til gamlehjem for blinde i Trondhjem	« 10,000.00
14. Til tuberkulosens bekjempelse	« 10,000.00
15. Til legat for enslige gamle menn i Trondhjem ..	« 10,000.00
16. Legat til stipendium til videre utdanning for begavede gutter i Trondhjem	« 30,000.00

(NB. Rentene av sistnevnte legat er foreløbig bundet).

Ole Dahls samtlige gaver utgjør tilsammen

kr. 187,000.00.

Vestgøterne.

I sine Trondhjemserindringer fra 30-årene forteller B. Geelmuyden om handelsforholdene i Trondhjem:

«Fra landdistriktene, især Innherred og Namdalen, forsynedes man med lerretsstoff og vadmél som konene gikk om i husene med og solgte.

Bomullstøier kom om vinteren fra Sverige med vestgøterne, som kom med sine lass og hadde sine bestemte hus, hvor man kjøpte av dem og hvor de bakefter skulde trakteres og så takkas mjukast! Det ansåes i det hele ikke for riktig anstendig for damer å gå i butikker, og skulde man ha noe finere tøier eller lignende fikk man hjemsendt prøvehefter».

Ennu i 1830 fantes det ikke noen spesialforretning i manufaktur i Trondhjem.

Byens handelsmenn drev assortert handel og man fikk i samme butikk kjøpt tjære, jern, flosshatter, kolonial, malerverer og manufaktur m. m. m.

I byen Borås i Vestgötland og i distriktene der omkring blev det i begynnelsen av det forrige århundre drevet en betydelig hjemmeindustri med vevning av kulørte bomullstøier.

De svenske flikkor var ualmindelig flinke til å veve og grunnla ved sin håndvevning den svenske tekstilindustri.

Efter at unionen mellem Norge og Sverige var inngått, blev der oprettet en mellemrikslov som ga handelen fri mellem begge riker, således at nordmennene kunde selge norske varer i Sverige tollfritt og svenskene svenske varer i Norge.

I ly av denne lov reiste vestgötene gjennom hele Norge og solgte kulørte bomullstøier.

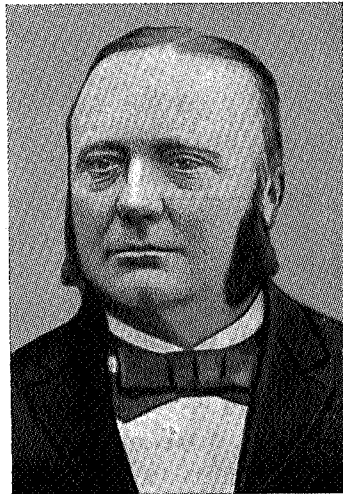
Kjøbmennene i Borås kjørte med egne hester på vinterføret sine store manufakturlass helt fra Göteborgstraktene til Trondhjem.

I Trondhjem hadde vestgötene fast losji hos Mikal Sæther i Bersvendveiten, Svend Nilsen i Karl Johans gate og andre steder.

Kjøbmennene solgte selv sine varer i Trondhjem, men de hadde også med sig drenger, som de sendte ut-over bygdene for å selge tøier.

I 1897 opsa den svenske regjering mellemriksloven og dermed ophørte vestgötene tradisjonære handel i Norge.

Tre vestgöter som hadde reist på Trondhjem med tøier sluttet med reisingen og etablerte sig som handelsmenn i byen. Disse menn var P. G. Swensson, C. T. Johansson og Alfred Johansson.

Grosserer P. G. Swensson
1842—1905.

P. G. Swensson (1842—1905)

reiste i yngre dager sammen med sin far i Norge, men sluttet i 1867 med denne trafikk og etablerte samme år firmaet P. G. Swensson, som siden har drevet en betydelig engros- og detaljforretning i manufaktur.

Firmaet har den hele tid hatt sine forretninger i Kongens gate 9.

Grunnleggerens sønner, grosserer Swen Swensson og Wilhelm Swensson er nu firmaets innehavere.

Kjøbmann C. T. Johansson (1847—1922)

startet sin manufakturforretning i syttiårene. Firmaet eier gård nr. 32 i Dronningens gate og husets chef er Tor A. Johansson.

Alfred Johansson (1856—1931)

etablerte sig som kjøbmann i nittiårene. Firmaets nuværende innehaver er kjøbmann C. E. Hallberg. Han er født i Borås 18. desember 1861, og er den siste gjenlevende vestgöter som reiste med bomullstøier i Trøndelag.

Vestgöterne har gjennom den svenske forening og senere gjennom den svenske forening «Svea» opprettholdt en nasjonal forbindelse med fosterlandet.

Foreningen har flere ganger latt avholde svenske gudstjenester i Trondhjem, og for noen år siden forrettet selveste erkebiskop, Söderblom svensk messe i Domkirken.

Kjøbmann C. E. Hallberg som hele tiden har vært den drivende kraft innen den svenske forening blev i 1934 av kong Gustaf utnevnt til ridder av Wasaordenens første klasse for fortjenstfullt virke innen nevnte forening.

Kjøpmann E. Bratt (1833—1884)

født 9. juni 1833, sønn av løytnant Gustav Fredrik Bratt og Laura Benedikta Bonsach.

Han etablerte sig som kjøpmann i Trondhjem i 1867.

Eiet gård nr. 42 i Kjøbmannsgaten, Torpaune Mølle i Malvik, samt gården Trines Minde i Strinda. Han var med og stiftet Den Nordenfjeldske Kreditbank og var medlem av bankens første direksjon.

Bratt var gift med Trine Lund, datter av foged Lund på Ørland.

Firmaet Bratt var meget interessert i skibsrederibedrift og eiet følgende 6 skib:

Skonnert «Norafjeld» (O. C. Wold, T. Dahl).

Skonnert «Havfruen» (T. Dahl).

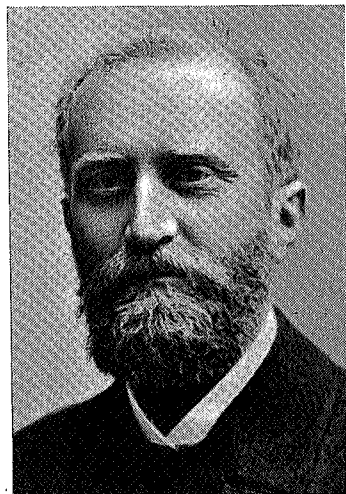
Galeas «Courir» (S. P. Amundsen).

Galeas «Elisabeth Wilhelmine (A. Susegg).

Skonnert «Sofie» (F. Major).

Dampskibet «Møllergutten» (Sivert Meland).

Fabrikkeier Ludvig Spørck. (1847—1898).

Fabrikkeier Ludvig Spørck
1847—1898.

Grunnla sammen med sin bror Henrik Spørck — i 1871 — firmaet Spørck & Co.

Han var utdannet som farmasøit og på flere områder en foregangsmann. Han bygget således helt privat de to første telefonanlegg i Norge, nemlig i Trondhjem i 1881 og i Kristiansund N.

Ludvig Spørck møtte mange vanskeligheter ved sine bestrebelsers på å få telefoner innlagt i byens hus, men det gikk dog ikke lang tid hen før at telefonen blev en meget nyttig og populær innretning. — Efter en del år blev begge nevnte telefonanlegg overtatt av kommunene.

Ludvig Spørck startet også sepefabrikk og mineralvannfabrikk og hadde planer oppe om å anlegge nye bedrifter, men han gikk så alt for tidlig bort.

Ludvig Spørck døde i 1898.

Kjøpmann Sivert Tvete. (1839—1917).

Født på gården Tvete i Ulvik, Hardanger, den 11. oktober 1839. Begynte i syttiårene å seile på kysten med sitt eget fartøi, jakt «Christine».

I 1874 startet han sild- og fiskforretning i Trondhjem og drev samme i ca. 36 år.

Tvete eiet gård nr. 45 og brygge nr. 74 i Fjordgaten, samt gården Solheim på Byåsen. Efter siste eiendom har man fått navnet Tvetesvingen.

Sivert Tvete var i en rekke år medlem og direktør i Trondhjems Gjensidige Sjøforsikringsselskap og nedla et opofrende arbeide til gagn for fattigpleien.

Han døde 8. juli 1917, 78 år gammel.

J. M. Westvik (1837—1919)

var født i Beitstaden, begynte efter konfirmasjonen å fare med Innhærredsjekter og blev snart en dyktig sjømann.

Fikk i sekstiårene ansettelse som skipper på jekt «Christine» tilhørende E. C. Dahl.

Efter å ha seilt i nordlandsfarten i flere år for nevnte rederi, startet han egen forretning i Trondhjem omkring 1878.

J. M. Westvik drev i sin tid en betydelig forretning i sild og fisk.

Han hadde to fartøier i ekspedisjonsfart på Lofoten og Finnmark.

Jakt «Christine» (Chr. Myhre m. fl.).

Jakt «Ula» (I. Austad m. fl.).

Westvik eiet gård nr. 43 og brygge nr. 70 i Fjordgaten.

Grosserer H. Hanssen

(1853—1923)

begynte sin karriere som handelsmann i 1879 ved å starte en liten kolonialforretning i detalj i Taraldgårdsveiten nr. 12. Noen år senere kjøpte han Jomfrugaten 17 b og utvidet omsider sin virksomhet også til å omfatte kolonial en gros.

I 1900 kjøpte han gård nr. 28 i Nordre gate og naboeiendommen Kredoveiten nr. 1. Sistnevnte gård lot han nedrive og opførte på tomten en 4-etasjes lagerbygning av sten. I 1915 innkjøptes videre gård nr. 30 i Nordre gate (Thamsgården).

H. Hanssen var en dyktig forretningsmann og det lykkedes ham å skape et betydelig handelshus som i en rekke av år har inntatt en fremtredende stilling i sin branche.

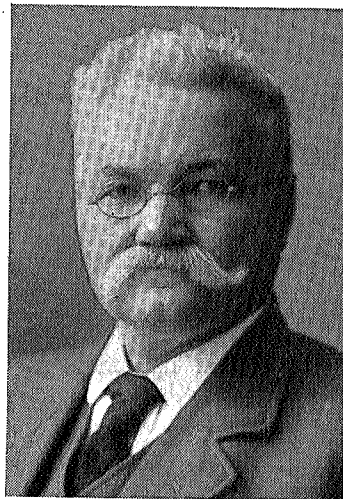
Han var også en meget benyttet mann både i det offentlige og com-

mersielle liv. Formann i direksjonen i A/S Jernbetong, formann i bestyrelsen for Trondhjems Handelsstands Understøttelseskasse, medlem av Trondhjems Sparebanks forstanderskap, formann i Aktietrykkeriets direksjon, medlem av bystyre og formannskap. I 1906—12 stortingssuppleant for Trondhjem og møtte som sådan på stortinget 1910—13.

Han var en av stifterne av Forretningsbanken og blev valgt til nevnte banks direksjonsformann.

H. Hanssen var født på Leinstrand den 23. januar 1853, døde i Trondhjem 26. februar 1923.

Firmaet H. Hanssen & Søn A/S ledes nu av grosserer Karl M. Hanssen som er født i 1884. Han har fortsatt i sin fars fotspor og stillet sig velvillig til disposisjon som tillidsmann i en rekke aktieselskaper og er bl. a. for tiden formann i Forretningsbankens direksjon.

Grosserer H. Hanssen
1853—1923.

Statsråd Magnus Halvorsen.

(1853—1922).

Kjøbmann og politiker.

En mann med rike evner, som avanserte fra volontør til handelsminister og har etterlatt sig store og fruktbringende minner i Trondhjem.

Johan Magnus Halvorsen var født i Alesund 10. juni 1853 — sønn av handelsmann Michael Halvorsen og hustru Ingeborg Andersdatter Ihle.

Han var i yngre år handelsbetjent på Søndmøre. Fikk i 1874 ansettelse som bestyrer for Sello Forbruksforening i Nordfjord, men blev allerede i 1875 tilbudt plass som handelsreisende og bereiste strekningen Romsdal—Finnmark i flere år.

I 1881 etablerte han sig som kjøbmann i Trondhjem og drev sitt firma op til en meget stor og ledende forretning i sild- og fiskbranchen.

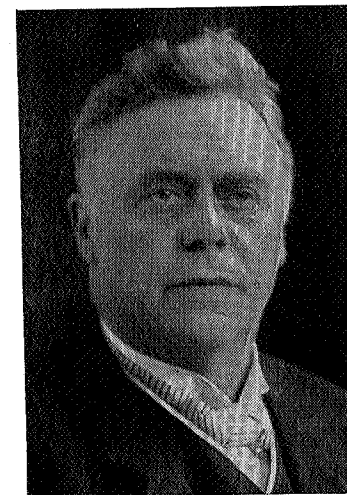
Han trakk sig tilbake fra firmaet i 1909 og ofret sig senere som bankbestyrer og direktør i forskjellige kommersielle selskaper.

Magnus Halvorsen deltok meget i det offentlige liv og var i flere år innvalgt i Trondhjems bystyre, var stortingsmann fra Trondhjem i periodene 1898—1900 og fra 1903—1912. I 1907 statsråd og finansminister i Jørgen Løvlands regjering. I perioden 1910—12 var han president i stortinget.

Magnus Halvorsen var utrustet med mange egenskaper som gjorde ham særdeles skikket til å løse vanskelige oppgaver.

Under den store og landsomfattende arbeidskonflikt i 1911 fikk han sammen med pastor Alfred Eriksen ved megling den vanskelige konflikt bilagt.

Magnus Halvorsen var bestyrer i Norges Bank og medlem av Nordenfjeldske Dampskibsselskaps direksjon. Dekorert med 7de junimedaljen, Borgerdådsmedaljen i gull og kommandør av 1ste klasse av St. Olavsordenen.

1853—1922.
Johan Magnus Halvorsen
Statsråd

Gift i 1882 med Hansine Amalie Smith, datter av handelsmann P. V. Smith, Løvøy.

Ved testamente av 26. august 1920 skjenket Magnus Halvorsen og frue et legat på kr. 500,000.00 til beste for trengende familier i Trondhjem. Halvdelen av renteavkastningen skal oplegges til kapitalen har nådd 1 million kroner. Den annen halvdel, ca. kr. 13,000.00, utdeles hvert år.

Erindringer fra nittiårene og tiden omkring århundredeskiftet.

Det var ikke så mange variasjoner for ungdommen for 40—45 år siden, det fantes ennå ikke folkebibliotek eller lesesal i byen, og man måtte forsøke best mulig å underholde sig selv. Sommerkveldene blev ofte benyttet til spaserturer på Bratøren for å beskue dampskibene som lå ved kaiene.

I 1890 fikk Nordenfjeldske Dampskibsselskap to nye skib, «Ragnvald Jarl» og «Kong Harald». Det førstnevnte skib var anskaffet for å trafikere i den nyoprettede rute Trondhjem—Newcastle. «Kong Harald» blev innsatt i Hamburgerruten. I sommertiden trafikerte begge disse dampere i turistrute, og til denne sesong blev samme flåte utstyrt med gulmalte skorstener og 3 rær på formasten. «Ragnvald» og «Harald» syntes vi gutter i den tid var noen store kolosser.

Utstillingen i Stiftsgården i 1893.

I 1893 var det arrangert en utstilling av gamle antikke møbler og andre kunstsaker i Stiftsgården, og dette arrangement vakte stor interesse hos publikum, og meget av den grunn at man fikk anledning til å komme inn i Stiftsgården som mange syntes var en hel opplevelse.

Stordelen av de utstilte saker var utlånt fra tre av Trondhjems private kunstsamlere — herrene lagmann Lindboe, konsul H. F. Klingenberg og rittmester H. P. Jenssen. Disse menn hadde i årrekker innkjøpt og samlet en mengde verdifulle kunstsaker som vakte stor interesse under utstillingen.

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum.

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum.

Det var sikkert nevnte utstilling som iallfall for en del gav støtet til at Kunstindustrimuseet blev stiftet den 2. oktober 1893.

Museets grunnleggere var nevnte menn Klingenberg, Jenssen og Lindboe med flere.

Stordelen av de gjenstander som museet begynte sin start med blev skjenket av grunnleggerne.

Kunstindustrimuseet som har utviklet sig til en kulturfaktor nordenfjells er nu blitt et kjempemuseum i sammenligning med de få gjenstander som til å begynne med var anbragt i de to rum i Stiftsgården.

En stor betydning for Museets utvikling har også vært at fremragende menn har stått i spissen for samme.

Hans Aal blev ansatt som Museets første direktør. Etter ham kom Jens Thiis og H. Dedekam.

I 1920 blev amanuensis ved Universitets etnografiske museum, Oslo, dr. philos Fredrik Barbe Wallem ansatt som direktør og han innehar fremdeles stillingen.

Blandt de mange tusen numre som er utstillet i Museet, finnes også enkelte perler som har tilhørt fordums kjente trønderske menn og av disse skal nevnes noen få: